

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT BOSHQARUVINI TASHKIL ETISHDA KONSTITUTSIYAVIY PRINSIPLARNING HUQUQIY AHAMIYATI VA IJRO ETUVCHI HOKIMIYAT ORGANLARINING O‘RNI VA VAKOLATLARINI HUQUQIY JIHATDAN TARTIBGA SOLISH MASALALARI

VAFOYEV ISOQ ISROIL O‘G‘LI

Buxoro Innovatsiyalar Universiteti

“Davlat boshqaruv huquqi” yo‘nalishi 1-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA: *Maqolada O‘zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvini tashkil etishda konstitutsiyaviy prinsiplarning huquqiy ahamiyati, shuningdek ijro etuvchi hokimiyat organlarining o‘rni va vakolatlari tahlil qilinadi. Ijro etuvchi organlar faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga solish mexanizmi, ularning boshqa hokimiyat tarmoqlari bilan o‘zaro aloqasi hamda qonuniylik, ochiqlik va mas‘uliyat prinsiplari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, davlat boshqaruvi nazariyasi va huquq normalarini amaliy tatbiq etishda konstitutsiyaviy kafolatlarni ta‘minlashning ahamiyati yoritiladi. Mavzu davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish va ijro etuvchi hokimiyat organlarining samaradorligini oshirish masalalariga qaratilgan.*

Kalit so‘zlar: *davlat boshqaruvi, konstitutsiyaviy prinsiplari, ijro etuvchi hokimiyat organlari, huquqiy tartibga solish, vakolatlar, qonuniylik, ochiqlik, mas‘uliyat.*

KIRISH

Davlat boshqaruvi – har bir davlatning asosiy tuzilmasi va barqaror ishlashini ta‘minlovchi muhim institutdir. O‘zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvini tashkil etishda konstitutsiyaviy prinsiplar asosiy rol o‘ynaydi, chunki ular hokimiyatning barcha shakllari va tarmoqlarida qonuniylik, ochiqlik va samaradorlikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Ijro etuvchi hokimiyat organlari esa davlat boshqaruvida muhim vosita sifatida faoliyat yuritadi. Ularning oʻrni va vakolatlari qonunlar va konstitutsiyaviy normalar bilan belgilangan boʻlib, ular jamiyat va davlat ehtiyojlarini amalga oshirishda bevosita ishtirok etadi. Shu bilan birga, ijro etuvchi organlar faoliyati samaradorligi davlat boshqaruvining sifatini, qonuniylik va fuqarolarning huquqlarini himoya qilish darajasini belgilaydi.

Maqolada davlat boshqaruvini tashkil etishda konstitutsiyaviy prinsiplarning huquqiy ahamiyati va ijro etuvchi hokimiyat organlarining oʻrni hamda vakolatlarini huquqiy jihatdan tartibga solish masalalari tahlil qilinadi. Shu maqsadda zamonaviy ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va pedagogik yondashuvlar asosida sistematik tahlil amalga oshiriladi.

ASOSIY QISM

Davlat boshqaruvi tizimida konstitutsiyaviy prinsiplar asosiy huquqiy baza sifatida xizmat qiladi. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida belgilangan huquqiy normalar davlat hokimiyati organlarining faoliyatini tartibga solish, ularning vakolatlarini aniq belgilash va fuqarolarning huquq va erkinliklarini taʼminlashda muhim rol oʻynaydi. Shu jihatdan, Oʻzbekistonning yetakchi ilmiy tadqiqotchilari va yuristlari ushbu masalani keng tahlil qilganlar.

Masalan, Abdurahmonov B.R. “Oʻzbekiston Respublikasida davlat boshqaruvining konstitutsiyaviy asoslari” nomli maqolasida (Toshkent, «Huquqiy masalalar» jurnali, 2021 yil) konstitutsiyaviy prinsiplar davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini taʼminlash va ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolatlarini qonuniy asosda tartibga solishda asosiy vosita ekanligini taʼkidlaydi. Muallifning fikricha, ijro etuvchi organlar faoliyatida qonuniylik, ochiqlik va javobgarlik prinsiplariga rioya qilinishi davlat boshqaruvining samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, Karimova S.M. “Ijro etuvchi hokimiyat organlarining huquqiy maqomi va vakolatlarini tartibga solish” nomli maqolasida (Samarkand, «Davlat boshqaruvi va huquq» ilmiy jurnal, 2022 yil) ijro etuvchi organlarning oʻrni va vazifalarini konstitutsiyaviy va normativ-huquqiy hujjatlar bilan mustahkamlash

masalalarini tahlil qiladi. Muallif ta'kidlaydi, ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolatlari aniq belgilanganida ularning samaradorligi oshadi va fuqarolar manfaatlarini himoya qilish kafolatlanadi.

Tursunov A.F. o'z maqolasida "Davlat boshqaruvida konstitutsiyaviy prinsiplar va vakolatlarni taqsimlashning huquqiy asoslari" (Buxoro, «Huquqiy ta'lim va tadqiqotlar» jurnali, 2020 yil) davlat organlari o'rtasidagi vakolatlarni tartibga solish mexanizmlarini tahlil qiladi. Unga ko'ra, vakolatlarning aniq taqsimlanishi va konstitutsiyaviy prinsiplarning amal qilishi davlat boshqaruvining uzluksizligi va qonuniyligini ta'minlaydi.

Shu bilan birga, Islomova N.R. "Davlat boshqaruvining samaradorligini oshirishda konstitutsiyaviy prinsiplarning roli" nomli maqolasida (Toshkent, "Ma'muriy huquq va boshqaruv" ilmiy jurnali, 2021 yil) konstitutsiyaviy prinsiplar ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini tartibga solish bilan cheklanmay, balki fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilishda ham muhim ekanini qayd etadi. Muallif fikricha, qonuniylik va shaffoflik printsiplari davlat boshqaruvining barqarorligini oshiradi va fuqarolarning davlatga ishonchini mustahkamlaydi.

Tadqiqot metodikasi sifatida ushbu ishlarda asosan quyidagi yondashuvlar qo'llanilgan: huquqiy-huquqiy tahlil, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish, taqqoslash, amaliy tajribalarni tahlil qilish va ilg'or ilmiy maqolalarni sintez qilish.

Bu metodlar orqali ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolatlari va konstitutsiyaviy prinsiplar o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanadi va ularni tartibga solish mexanizmlari yoritiladi.

Shaxsiy tahlilimga ko'ra, O'zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvini samarali tashkil etish uchun konstitutsiyaviy prinsiplarning barcha shakllarini tizimli qo'llash, ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolatlarini aniq belgilash va fuqarolar manfaatlarini himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Shu bilan birga, huquqiy me'yorlar va amaliy tadbirlar o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash davlat boshqaruvining sifatini oshiradi va qonuniylikni mustahkamlaydi.

Umumiy tahlil jadvali:

Aspektlar	Tavsif
Tadqiqot mavzusi	Davlat boshqaruvini tashkil etishda konstitutsiyaviy prinsiplarning huquqiy ahamiyati va ijro etuvchi hokimiyat organlarining oʻrni va vakolatlarini huquqiy jihatdan tartibga solish
Asosiy mualliflar	Abdurahmonov B.R., Karimova S.M., Tursunov A.F., Islomova N.R.
Nashrlar	Toshkent va Buxoro shaharlaridagi ilmiy jurnallar (Huquqiy masalalar, Davlat boshqaruvi va huquq, Huquqiy taʼlim va tadqiqotlar, Maʼmuriy huquq va boshqaruv)
Nashr yillari	2020–2022 yillar
Tadqiqot metodikasi	Huquqiy tahlil, normativ-huquqiy hujjatlarni oʻrganish, taqqoslash, amaliy tajribalarni tahlil qilish, ilmiy maqolalarni sintez qilish
Muhim xulosalar	Konstitutsiyaviy prinsiplar va vakolatlarning tizimli qoʻllanishi davlat boshqaruvining samaradorligini oshiradi; ijro etuvchi organlarning vakolatlari aniq belgilanishi qonuniylik va shaffoflikni taʼminlaydi
Shaxsiy qarashlar	Davlat boshqaruvini samarali qilish uchun huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish, konstitutsiyaviy prinsiplarni barcha organlarda tizimli qoʻllash va fuqarolar manfaatlarini himoya qilish zarur

XULOSA

Oʻzbekiston Respublikasida davlat boshqaruvini tashkil etishda konstitutsiyaviy prinsiplarning huquqiy ahamiyati va ijro etuvchi hokimiyat organlarining oʻrni va vakolatlarini tartibga solish masalalari bugungi kunda dolzarb va muhim mavzulardan hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, konstitutsiyaviy prinsiplar davlat boshqaruvi tizimining uzluksizligi, qonuniyligi va samaradorligini taʼminlashda asosiy vosita hisoblanadi.

Ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolatlari aniq belgilanganida ularning faoliyati samarali boʻladi va fuqarolarning huquqlari va manfaatlarini himoyalaydi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, huquqiy normalar, amaliy tadbirlar va konstitutsiyaviy prinsiplar o'rtasidagi uyg'unlik davlat boshqaruvining sifatini oshiradi, shaffoflik va javobgarlikni mustahkamlaydi.

Shaxsiy tahlil natijalariga ko'ra, davlat boshqaruvini samarali tashkil etish uchun konstitutsiyaviy prinsiplarning barcha shakllarini tizimli qo'llash, ijro etuvchi hokimiyat organlarining vakolatlarini aniq belgilash va fuqarolar manfaatlarini himoya qilish mexanizmlarini doimiy takomillashtirib borish zarur. Shu bilan birga, ilmiy tadqiqotlar va normativ-huquqiy hujjatlar asosida tizimli yondashuvni amalga oshirish davlat boshqaruvini yanada barqaror va qonuniy qiladi.

Umuman olganda, konstitutsiyaviy prinsiplar va ijro etuvchi hokimiyat organlarining huquqiy jihatdan tartibga solinishi davlat boshqaruvining samaradorligini oshirish va fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdurahmonov B.R. O'zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvining konstitutsiyaviy asoslari. // «Huquqiy masalalar» ilmiy jurnali. Toshkent, 2021, №4, 45–48-betlar.
2. Karimova S.M. Ijro etuvchi hokimiyat organlarining huquqiy maqomi va vakolatlarini tartibga solish. // «Davlat boshqaruvi va huquq» ilmiy jurnali. Samarqand, 2022, №2, 33–37-betlar.
3. Tursunov A.F. Davlat boshqaruvida konstitutsiyaviy prinsiplar va vakolatlarni taqsimlashning huquqiy asoslari. // «Huquqiy ta'lim va tadqiqotlar» ilmiy jurnali. Buxoro, 2020, 112–116-betlar.
4. Islomova N.R. Davlat boshqaruvining samaradorligini oshirishda konstitutsiyaviy prinsiplarning roli. // «Ma'muriy huquq va boshqaruv» ilmiy jurnali. Toshkent, 2021, №3, 21–25-betlar.